

Gemeente van onze Heer Jezus Messias!

Opnieuw in deze kerk een dienst over ‘*bidden*’. Ds. Jeroen Jeroense heeft er een aantal weken geleden al aandacht aan besteed, en de voorganger van vorige week, Willeke Warner, koos dezelfde evangelielezing, die ik voor vandaag had gekozen, om een preek over ‘*bidden*’ te houden. Mijn invalshoek is, dat in de studiegroep van theologen, waaraan ik deelneem, deze maanden teksten uit de Romeinenbrief van Paulus worden bestudeerd. En afgelopen week kwamen we toe aan het gedeelte uit hoofdstuk 8 dat over ‘*bidden*’ gaat. Op de één of andere manier hangt het dus in de lucht en buigen we ons keer op keer op één van de hartslog-inspanningen die we in de kerk, en in het geloof in het algemeen, beleven. Daar moet het dus kennelijk over gaan: over “*bidden*”.

Sla ik theologen na van pakweg 50 jaar geleden, dan lees ik her en der dat wij leven in een wereld en een cultuur van *biddeloosheid*. De moderne mens weet geen raad met ‘bidden’. Ook de kerk lijkt, ondanks veel krampachtige pogingen, met stomheid geslagen. Velen zijn er verlegen mee en vinden, ook binnen de kerk, voor het gebed vaak de woorden niet meer; behoefte aan gebed wordt nauwelijks meer gevoeld. Het prachtige gebedenboekje uit 1966 van Huub Oosterhuis: *Bid om vrede* begon met: ‘*bidden is naïef en eentonig. Dingen zeggen die men niet verantwoord kan. Vragen om iets of iemand die er niet is? Het onmogelijke weten en niet weten...*’

Dat was een halve eeuw geleden. En de sfeer ervan, in de tijd van *God is dood – Kún je na Auschwitz nog wel van God, en tot God spreken?*... was bijna beklemmend, als het om bidden ging.

Maar ik weet niet of het u de laatste tijd opvalt: vaker en vaker hoor en zie ik mensen, ook veel jongere, die ergens naar verlangen, die een drang voelen om te zoeken, een hand uitgestrekt naar boven, naar een kennelijke leegte, handen die met zorg een kaarsje, een lichtje ter hand nemen, dat aansteken en naast andere lichtjes neerzetten. Zowel een gezamenlijk uitzien naar licht en verlichting, als een persóónlijk boven jezelf uitreiken en een persoon waar je je zorgen over maakt in het licht van genade, van het goede, van Gods goedheid, zetten. Ook als men niet of nauwelijks meer in God zegt te geloven.

We voelen, de wereld voelt, een leegte die ons ten diepste verontrust, waar we ons níet neer bij willen leggen, die we hopen te overbruggen met een gebaar, met een stille, of luide roep, met een plotseling schietgebed, ja zelfs met een vloek, want het donkere kwaad, dat ons bijna verstikken zal, vloekt met de vonken van leven en liefde die ieder in zich heeft.

Dus, een beginnende revival van het bidden? Zien we iets van een kentering der tijden? Is de mens misschien toch ergens ongeneeslijk religieus? Maar soms denk ik: alles wat er naar bóven, naar het onmetelijke, naar de voorzienigheid, naar de eeuwigheid geroepen of gezucht wordt [naar het wonderlijke licht dat door deze hoge kerkramen naar binnenvalt], valt dat dan onder *gebeden*? Onder *christelijk* bidden? Poetin bidt tot Christus, dat die hem helpen zal in zijn heilige oorlog om het Heilige Russische rijk te herstellen. Trump bidt tot de Eeuwige, dat die zijn naam zal groot maken in de grootste projecten ‘ever’ van een machtig, christelijk Amerika. Ultra-nationalisten in Israël bidden dat het grote, welvarende Israël zoals het onder koning Salomo was, zich opnieuw manifesteert, gezuiverd van vreemde, Palestijnse smetten. Mensen wier leven tamelijk geslaagd is, bidden God, om bestendiging, liefst uitbreiding van hun succes.

Er wordt *zoveel* gebeden. Recht uit het hart, of in formules. Spontaan, of in een niet ophoudende stroom. En ook buíten de verschillende groepen die zich ‘christelijk’ noemen, wordt volop gebeden. Vrijwel elke groep, categorie mensen, weet te bidden voor eigen afgebakende belangen. Welk gebed is *écht*? Is mýn gebed ook *écht*, in de zin van waarachtig? Kunnen we dat beoordelen? Hoe dan?

We kijken nu naar de Romeinenbrief. Als Paulus, omstreeks het jaar 57, besluit een brief te gaan schrijven aan de christenen te Rome heeft hij daar verschillende redenen voor.

~ Allereerst ziet hij een nieuw arbeidsveld voor zich. Tot dan toe heeft hij zich ingespannen om in het oostelijke Middellandse Zeegebied al predikend een netwerk van gemeenten op te bouwen. Dat wil hij nu afronden en zich richten op gebieden rond de westelijke Middellandse Zee, Italië en Spanje met name. De metropool Rome, hoofdstad van het Romeinse imperium, zou een uitgelezen uitvalsbasis zijn.

~ Ten tweede handelt Paulus vanuit zijn besef dat hij *geroepene* is. Dat de gekruisigde en opgestane Christus aan hem is verschenen en hem geroepen heeft om de boodschap van bevrijding, die in het evangelie gelegen is, te brengen aan alle bereikbare volken. Roeping is voor Paulus een doorslaggevend begrip. En hij zoekt een gemeente die dit roepingsbesef met hem deelt, en zich zal inspannen zijn werk in alle opzichten te steunen.

~ Nou, daar is ten derde een sterke gemeente voor nodig. Die met onderlinge spanningen weet om te gaan en weet te handelen uit een vertrouwen in eenheid. Kwesties die de groepjes, de kleine huisgemeenten die deze gemeente vormen, verdelen moeten besproken worden en van scherpe kanten ontdaan. Daar is vooral de kwestie van de Joodse wortels van het christendom en hoe je die in de Romeinse context doorvertaalt en voortzet.

~ Tenslotte is daar een gemeente voor nodig, die alle gekonkel, weerstanden, onderdrukkingsmethoden, machtsstrijd van een wereldrijk kent. En die daar zelfbewust, bewust van de kracht van eigen kleinheid, mee weet om te gaan

Nou dat zijn nogal zwaarwegende doeleinden en argumenten. Paulus neemt er de tijd voor om ze grondig te doordenken. Om te lezen en te herlezen wat hij geschreven heeft en uiteindelijk zijn eindversie via vertrouwde tussenpersonen naar Rome te zenden. Deze laatste brief die ons van hem bekend is, is misschien wel de belangrijkste, de best verwoorde, maar daarmee niet de gemakkelijkste brief van Paulus.

In hoofdstuk 8 beschrijft hij de werking van de Heilige Geest. De Geest, die van God en Christus uitgaat, door mensen bij de doop ontvangen, laat hen deel hebben aan lijden, dood en opstanding van Christus. Daarmee maakt Hij hen weerbaar, om alle contra-krachten, die tegen de liefde van God in Christus zijn, te ontmaskeren en te weerstaan. De Geest doet nieuwe mensen geboren worden, *‘vrije kinderen van God’* en helpt hen, ook de jonge christenen in Rome, om los te komen van machten, invloeden, het valse spel van mensvijandige en scheppingvijandige krachten, die de samenleving alom beheersen. Cruciaal in dit weerbaar maken, in de tegenbeweging van de Geest, is het *bidden*.

Feeling hebben met de hartslag. Bidden is je begeven in een communicatie van hart tot hart met God. In het bidden formuleert de mens zijn antwoord, zijn reactie op de woorden en daden van God, en ook op het schijnbaar achterwege blijven ervan. De aanleiding tot bidden, en daar wijst Rom 8 op, is ons verlangen om bevrijd te worden, verlost van alles dat ons vergankelijkheid brengt en dat ons slaaf daarvan maakt. En grotendeels is daarin ook geen verschil tussen het gebed van hen die het geloof niet kennen of zijn kwijtgeraakt, en het gebed van hen die de nabijheid van hun hemelse Vader zoeken. In grote delen is het gebed een uiting van het *zuchten van de schepping*, alle keren en momenten dat het bestaan hier zinloos lijkt, zozeer aan bederf onderhevig, dat alle hoop op verandering vergeefs lijkt. Daarin is de biddende gemeente volkomen solidair met allen die hieronder zuchten, met name degenen die er het meest slachtoffer van zijn.

Maar dan is er ook het gebed van de gemeente en de gelovige. Wij vroegen al: Welk gebed is *écht*? Is mijn gebed ook *écht*, in de zin van waarachtig?

In zijn brief aan de Romeinen denkt Paulus daar diep over na. ‘Eigenlijk wéten wij ‘t niet’, zegt hij. *‘Wij weten niet wat wij bidden zullen, naar hoe het behoort’*. Dit houdt in, dat veel van ons bidden nogal knullig is, soms ook ongepast, onecht, in de zin van “we missen de bedoeling van God die gelegen is in de communicatie, het intieme gesprek met Hem, *‘Gods verborgen omgang’*, waar Psalm 25 van spreekt. *Zoek eerst het Koninkrijk van God, en zijn gerechtigheid*, heeft Jezus gezegd

in zijn Bergrede. Maar dan moet je ook in deze gerechtigheid geloven en deze dóen waar je kunt! In ons bidden zitten wij vaak zo vast, gevangen in de vergeefsheid van onze subjectiviteit (alles beredeneerd vanuit ons 'ik'), verlamd in het roepen om de nood die wij zien, maar nog meer verlamd om iets aan het wegnemen of verlichten van die nood te doen. De dadenloosheid van ons bidden... Ach, er is heel wat beschamends in wat we voor de Eeuwige willen neerleggen of uitspreken. '*Wij weten niet*', wij weten niet goed wat Hij van ons verwacht dat wij zeggen zullen.

Jezus gaf ons een maatstaf, een criterium voor het bidden. Hij zei, zoals Johannes heeft opgeschreven: '*Wat je ook bidt, wat je de Vader ook vraagt in Mijn naam, Hij zal het je geven*'. Is dit een verzekering van algemene gebedsverhoring? – Ik versta er iets anders in: *Vraag het in Mijn Naam!* Dit wijst grenzen aan. Laat je niet leiden door naïviteit en vulgaire verwildering. Bidt in het licht van de weg die Christus moest gaan: de weg van knecht zijn van God, van liefde die zichzelf geeft, van verzet tegen de tot slaaf makende machten, de woede, het lijden, de dood die dat verzet met zich meebrengt, het leven dat God door deze dood heen ons in het vooruitzicht stelt. In dát licht bezien – dát is het bidden, het uitstrekken van je handen naar een bevrijdende heerlijkheid die je gegeven wordt.

Maar goed, nu komt Paulus met zijn bijna ongelooflijke uitspraak over de Geest. *Eigenlijk weten we niet wat we bidden zullen, maar de Geest komt onze zwakheid te hulp!* De Geest die vanaf de totale desillusie die er over de leerlingen van Jezus kwam bij zijn kruisgang en sterven, met Pasen en Pinksteren de lévengevende Geest wordt die hen wakker schudt, opnieuw geboren laat worden tot vurige getuigen, apostelen, uitgezonden boodschappers van de Heer.

Diezelfde Geest komt hier opnieuw te hulp. Was de communicatie tussen God en ons verbroken, konden wij uit onszelf die communicatie niet herstellen, nu springt de Geest erin, komt tussenbeide. Vult Hij ons onvermogen áán. Neemt Hij onze verzuchtingen en onmacht om het juiste voor God te brengen in zich op, en brengt het bij God. Ergens las ik een mooi beeld: onze gebeden zijn pijlen die wij afschieten naar de Eeuwige, maar die niet treffen. De Geest echter roept ons toe: kijk, de pijl die vór reikt is de pijl van jou áf en verder... Van jou áf en dan verder! De Geest zet zich doeltreffend in. Met ons onvermogen worden wij, onbeholpen kinderen van God, opgenomen in het vermogen van de Geest. Ónze verzuchtingen, ons ongearticuleerde klagen en vragen, hopen en vergeefs naar boven tasten, krijgt door tussenkomst van de Geest vorm en stem en vermengt zich met zijn verzuchtingen. En de hemelse Vader, Hij die de harten doorgrondt, zoals het O.T. ons al keer op keer verzekert, weet wat de Geest voor Gods kinderen pleit. *Hij die de harten doorgrondt* – horen wij bijv in Psalm 139:

*Doorgrond, o God, mijn hart; het ligt
toch open voor uw aangezicht.
Toets mij of niet een weg in mij
mij schaadt en leidt aan U voorbij.
O God, houd mij geheel omgeven
en leid mij op de weg ten leven...*

Dit is communicatie die leven schept, die toekomst mogelijk maakt. Communicatie die ons, mensen die geroepen zijn, verbindt met God, met Christus, met allen die zijn uitgezonden in deze wereld om van zijn heerlijke verbond te getuigen, met de schepping, met de mensen die moeite met geloven hebben maar toch van tijd tot tijd hun handen uitstrekken.. Dit verbindt ons...

Gemeente, te Rome, of hier in en rond Elst, die zich hierin oefent, die leert van zichzelf áf te denken naar waar de Geest zich op richt: op concrete hoop, geloof, liefde, op verademing van de zwakke mens die naar adem snakt, op gerechtigheid in deze wereld als omkering van alle onrechtvaardige verhoudingen, op vrede die alle verstand te boven gaat – gemeente, jij mag, net zo als Paulus, omzien in verwondering. Dat betekent het ongelooflijke besef: dat je geróepen bent, dat aan die

roeping een kennen van God voorafging. Hij kende jou en heeft iets in jou gezien dat p ste in zijn bedoeling van de aanvang af. Zo heeft hij het bestemd: dat je kind van Hem bent. Vragend kind. Al het onwaardige, al het onvolkomene maakt Hij waardig in zijn plan. Zo deel je in zijn toekomst: het gouden licht van kind te zijn van God.

Amen

Grote Kerk te Elst,
zondag 26 juli 2026,
ds. Dick Kruijt